

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 394/2020-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou AKMK, s. r. o., Farská 30, Nitra, v menej ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Marek Kováč, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 28 Cb 1/2017-682 z 5. februára 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. apríla 2020 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 28 Cb 1/2017-682 z 5. februára 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola žalovanou v konaní o zaplatenie dlžnej sumy. Dňa 12. decembra 2019 vydal okresný súd (zastúpený vyšším súdnym úradníkom, pozn.) uznesenie č. k. 28 Cb 1/2017-660, ktorým zaviazal žalobcu na zaplatenie náhrady trov konania vo výške 6 571,68 € pozostávajúcej z trov právneho zastúpenia na účet právneho zástupcu sťažovateľky (čo predstavovalo 63,34 % zo sumy 10 375,25 €, hoci sťažovateľka svoje trovy právneho zastúpenia vyčíslila pôvodne na sumu 12 684,52 €). Proti uvedenému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka sťažnosť, ktorou sa domáhala priznania trov právneho zastúpenia vo výške 11 898,33 €. Sťažovateľka tvrdila, že vyšší súdny úradník pri vyčísl'ovaní trov právneho zastúpenia, resp. pri výpočte základnej sadzby tarifnej odmeny opomenul uplatniť § 13 ods. 3 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Vo svojom pôvodnom vyčíslení náhrady trov konania to opomenula aj sťažovateľka. Ale vzhľadom na to, že v predmetnej právnej veci išlo o spojenie vecí z dôvodu podania vzájomnej žaloby, sťažovateľka zastávala názor, že pri výpočte základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné postupovať podľa § 13 ods. 3 písm. a) vyhlášky. O podanej sťažnosti sťažovateľky rozhodol okresný súd (zastúpený sudcom, pozn.) uznesením č. k. 28 Cb 1/2017-682 z 5. februára 2020 tak, že sťažnosť sťažovateľky zamietol. Okresný súd založil svoje napadnuté uznesenie práve na skutočnosti, že aj sťažovateľka, resp. jej právny zástupca vo svojom pôvodnom vyčíslení určili základnú sadzbu tarifnej odmeny podľa § 10 ods. 1 vyhlášky. Okresný súd preto dospel k záveru,

že sťažovateľke nemohol priznať viac ako žiadal jej právny zástupca za jeden úkon právnej služby.

3. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti opakovane zdôrazňuje, že právo na náhradu trov konania vzniká zo zákona a strane ho nemožno uprieť len preto, lebo si ho neuplatnila. Podľa § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) o nároku na náhradu trov konania rozhoduje súd bez návrhu. A ani pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania nie je potrebná žiadna aktivita zo strany účastníka konania (§ 262 ods. 2 CSP). Sťažovateľka tvrdí, že určenie výšky náhrady trov konania je výsostne na ingerencii súdu, preto sa domnieva, že v prípade chybného vyčíslenia trov konania zo strany účastníka konania nemožno sankcionovať účastníka ich nepriznaním. Sťažovateľka zároveň spochybňuje záver okresného súdu v napadnutom uznesení, podľa ktorého súd nemôže priznať viac, ako si právny zástupca žiadal priznať za jeden úkon právnej služby. Sťažovateľka poukazuje na to, že ak by súd aplikoval zásadu sporového konania, podľa ktorej nemôže účastníkovi priznať viac, ako si tento žiadal, musel by o časti uplatneného nároku, ktorý nemienil priznať, rozhodnúť tak, že vo zvyšku návrh zamietá. Len tak by podľa sťažovateľky bolo zrejmé, že súd považoval jej právnym zástupcom vyčíslené trovy právneho zastúpenia za návrh. Podľa sťažovateľky by bol aj takýto postup súdu nesprávny pretože podľa Civilného sporového poriadku konanie o trovách je konaním nenávrhovým.

4. Sťažovateľka zastáva názor, že súd nesprávne interpretoval § 262 ods. 2 CSP. Túto nesprávnu interpretáciu označuje za svojvôľu, ktorá mala za následok porušenie jej základného práva na súdnu ochranu. Tým, že okresný súd po tom, čo jej priznal náhradu trov konania vo výške 63,34 %, následne nesprávne vyčíslil základnú sadzbu tarifnej odmeny, porušil aj je základné právo vlastniť majetok.

5. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd uznesením Okresného súdu Nitra zo dňa 05.02.2020 sp. zn.: 28Cb/1/2017-682 porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Nitra zo dňa 05.02.2020 sp. zn.: 28Cb/1/2017-682 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.“

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. Ústavný súd podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

10. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

12.1 Podľa § 262 ods. 1 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

12.2 Podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

13. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

14. K porušeniu už označených práv došlo podľa sťažovateľky tým, že okresný súd jej v konečnom dôsledku priznal náhradu trov právneho zastúpenia za jeden úkon právnej služby v takom rozsahu, v ktorom si ho uplatnil jej právny zástupca. Sťažovateľka totiž zastávala názor, že okresný súd nemal prihliadať na vyčíslenie trov právneho zastúpenia predložené jej právnym zástupcom, ale bol povinný autonómne rozhodnúť podľa vyhlášky.

III.A K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu

15. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje zásadná odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97), a preto ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne.

16. Okresný súd v napadnutom uznesení uviedol: „*Súd dospel k záveru, že sťažnosť žalovaného nie je dôvodná. Súd sa plne stotožňuje s rozhodnutím a odôvodnením uznesenia vydaného vyšším súdnym úradníkom. Právny zástupca žalovaného v sťažnosti namietal, že súd pri určení tarifnej odmeny právneho zástupcu žalovaného nevychádzal z ustanovenia § 13 ods.3 Vyhlášky, podľa ktorého mala byť základná sadzba tarifnej odmeny určená sumou 1.035,72 eur. Súd uvádza, že vyšší súdny úradník v napadnutom uznesení pri rozhodovaní o výške trov konania vychádzal z vyčíslenia trov právneho zastúpenia, ktoré právny zástupca žalovaného doručil súdu dňa 09.01.2019. V predmetnom vyčíslení si právny zástupca žalovaného uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia za pätnásť úkonov právnej služby, pričom za základnú sadzbu tarifnej odmeny určil sumu 632,37 eur, ktorú určil podľa § 10 ods.1 vyhlášky. V napadnutom uznesení súd priznal právnemu zástupcovi žalovaného trovy za dvanásť úkonov právnej služby. Súd nepriznal právnemu zástupcovi žalovaného odmenu za tri úkony právnej služby. Právny zástupca žalovaného v sťažnosti nenamietal, že mu nebola priznaná odmena za všetky právne úkony, ktoré vo vyčíslení zo dňa 07.01.2019 žiadal priznať. Namietal, že základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby nebola stanovená v zmysle § 13 ods. 3 vyhlášky. K uvedenému súd uvádza, že samotný právny zástupca žalovaného vo vyčíslení trov konania zo dňa 07.01.2019 základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby určil podľa § 10 ods. 1 vyhlášky. Súd nemôže priznať viac, ako právny zástupca žiadal priznať za jeden úkon právnej služby.*“

17. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu trov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle.

18. Taktiež je potrebné zdôrazniť, že ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto neprislúcha posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému okresný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či napadnuté uznesenie okresného súdu spĺňalo požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy), rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého postup všeobecného súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi konania v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

19. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti vychádzala z nesprávneho predpokladu. Sťažovateľka tvrdila, že ak má súd povinnosť rozhodnúť o nároku na náhradu trov konania bez návrhu, znamená to, že ani pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania nie je potrebná žiadna aktivita zo strany účastníka konania. Hoci strane konania nemožno uprieť nárok na náhradu trov konania z dôvodu, že si ich neuplatnila (v tejto časti mala sťažovateľka pravdu, hoci to nebolo relevantné pre predmetnú vec, pozn.), súd objektívne nemôže priznať náhradu trov konania, o ktorých nevie. Súd tak môže rozhodnúť len o náhrade trov konania, ktoré vyšli v konaní najavo. To znamená, že bez akejkoľvek aktivity strán sporu môže rozhodnúť napr. o náhrade za súdny poplatok a o výške trov právneho zastúpenia, ktoré vyplývajú zo súdneho spisu (žaloba, relevantné vyjadrenie k predmetu sporu, účasť na pojednávaní a pod.). Pokiaľ strana v priebehu sporu ešte neuplatnila svoje trovy alebo ich nepreukázala, pri určení ich výšky súd tak prihliada len na údaje známe z konania; dodatočné účtovanie nie je prípustné. Pokiaľ preto ide o ďalšie úkony právnej služby, ktoré z obsahu spisu nevyplývajú (napr. ďalšia porada s klientom) a hotové výdavky (cestovné, nocľážné), tieto bude potrebné iniciatívne preukazovať. Je teda zrejmé, že rozhodovanie o trovách konania *ex officio* nezbavuje stranu a jej advokáta povinnosti poskytnúť súdu vyčíslenie trov, osobitne tých, ktoré súd sám nemôže zistiť z obsahu súdneho spisu (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 961 až 963.). Toto bol celkom zjavne aj prípad sťažovateľky, keďže táto si vo svojom vyčíslení náhrady trov právneho zastúpenia uplatnila päťkrát aj úkon porady s klientom. Vyčíslenie trov právneho zastúpenia bolo teda v tomto prípade v záujme samotnej sťažovateľky. Ak by ho súdu neposkytla, súd by jej priznal náhradu trov právneho zastúpenia ešte v nižšom rozsahu, ako jej napokon priznal – a toto rozhodnutie súdu by bolo zákonné a správne.

20. Ak si teda strana v konaní uplatní náhradu trov právneho zastúpenia za konkrétne úkony právnej služby a túto náhradu za jednotlivé úkony aj vyčíslí, súd je viazaný týmto jej vyčíslením, ak nepresahuje výšku stanovenú právnymi predpismi (t. j. najmä vyhláškou). Ak by si ju vyčíslila v rozsahu presahujúcom zákonné limity, súd by mal samozrejme povinnosť znížiť takto uplatnenú náhradu trov právneho zastúpenia na zákonnú úroveň

(v tomto smere musí súd dbať aj na ochranu práv protistrany v konaní). Ak si ju vyčíslil v nižšom rozsahu, ako by jej právny predpis umožňoval, ide o slobodné rozhodnutie strany v konaní a úlohou súdu v žiadnom prípade nie je „nanútiť“ tejto strane náhradu trov právneho zastúpenia v rozsahu vyššom, ako sama žiadala. Pokiaľ ide o skutočnosť, že okresný súd v konaní o sťažnosti (proti rozhodnutiu o trovách konania) nereflektoval na zvýšenú sadzbu tarifnej odmeny, ústavný súd konštatuje, že účelom konania o sťažnosti (a opravných prostriedkov všeobecne) nie je opravovať chyby vyčíslenia náhrady trov právneho zastúpenia, ktorých sa dopustí samotný účastník konania, resp. jeho právny zástupca, ani priestor na dodatočné účtovanie takejto náhrady. Jednou zo základných náležitostí sťažnosti (§ 243 CSP) je uviesť, „v čom sa postup alebo uznesenie súdu považuje za nesprávne“, teda ide o priestor na odstraňovanie prípadných pochybení súdu, a nie pochybení samotnej sporovej strany podávajúcej sťažnosť. Pochybenie tohto charakteru predstavuje otázku zodpovednosti vo vzťahu medzi právnym zástupcom a jeho klientom.

21. Ústavný súd uznáva, že odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu bolo až lakonicky stručné. Napriek tomu vzhľadom na už uvedené a vzhľadom na „druhotnosť“ charakteru rozhodovania o trovách konania nemožno uzavrieť, že by okresný súd postupoval svojvoľne alebo akýmkoľvek iným zjavne nesprávnym spôsobom vykladal, resp. aplikoval príslušné právne predpisy. Okresný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia postupoval podľa vyhlášky s adekvátnym prihliadnutím na vyčíslenie náhrady trov právneho zastúpenia predloženého právnym zástupcom sťažovateľky, a preto napriek diskomfortu sťažovateľky, ktorý vyjadрила vo svojej ústavnej sťažnosti, ústavný súd v tomto prípade nevidí priestor na zásah vo forme zrušenia napadnutého uznesenia okresného súdu.

22. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo,

pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

23. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým uznesením okresného súdu nie je príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala porušenie označeného základného práva, resp. práva a možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, a preto jej ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.B K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok

24. Z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka odôvodnila porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy tým, že okresný súd pri rozhodovaní o trovách vyčíslil nesprávne základnú sadzbu tarifnej odmeny. Je síce pravda, že okresný súd napokon priznal sťažovateľke nižšiu sumu trov právneho zastúpenia, než tú, na ktorú mohla mať zákonný nárok, ale tento postup okresného súdu bol determinovaný rozsahom vyčíslenia trov právneho zastúpenia zo strany jej právneho zástupcu. Inými slovami, základnú sadzbu tarifnej odmeny vyčíslil nesprávne právny zástupca sťažovateľky. Úlohou okresného súdu v danom kontexte nebolo opravovať podanie právneho zástupcu sťažovateľky, naopak, okresný súd rešpektoval rozsah účastníkom uplatnenej náhrady trov právneho zastúpenia, a preto ani medzi napadnutým uznesením okresného súdu a základným právom sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by umožňovala vysloviť jeho porušenie po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

25. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

26. Po odmietnutí ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu